

JOAN VILLARROYA I FONT

VIOLENCIA I REPRESSIÓ A LA RERAGUARDA CATALANA 1936-1939

C. E. H. I.

Tesi Doctoral dirigida pel Dr. Josep TERMES

Facultat de Geografia i Història
Universitat de Barcelona 1988

R. 3627

- ANNEXOS -

RELACIÓ DE SIGLES

AC	Acció Catalana
ACR	Acció Catalana Republicana
A.Catòl.	Acció Catòlica
A.Ciut.	Acció Ciutadana
AHN	Archivo Histórico Nacional
AL	Alcalde
ANC	Arxiu Nacional de Catalunya
CADCI	Centre Autonomista de Dependents del Comerç i la /Indústria
CEDA	Confederación de Derechas Autónomas
CNT	Confederació Nacional del Treball
DB	Diario de Barcelona
DE	Diario Español
DOG	Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya
DM	Diario de Mataró
EC	Estat Català
EP	El Pirineo
ERC	Esquerra Republicana de Catalunya
FAI	Federació Anarquista Ibèrica
FE	Falange Española
FET	Falange Española Tradicionalista
FJC	Federació Joves Cristians de Catalunya
GNR	Guardia Nacional Republicana
IACSI	Institut Agrícola Català de Sant Isidre
JJ.LL.	Joventuts Llibertàries
LH	La Humanitat
LM	La Mañana
LP	La Publicitat
LV	La Vanguardia
LL.C.	Lliga Catalana
PF	Partit Federal
PNE	Partido Nacionalista Español

POUM	Partit Obrer d'Unificació Marxista
PR	Partit Radical
Pr	President
PSUC	Partit Socialista Unificat de Catalunya
RB	Revista de Badalona
RE	Renovació Espanola
Rg	Regidor
Rq	Requetè
RU	Ruta
SAC	Sindicat Agrícola Catòlic
SIM	Servicio de Información Militar
S.LL.	Sindicat Lliure
Smt	Somaten
SRI	Socors Roig Internacional
T.P.	Tribunal Popular
Tr	Tradicionalista
UDC	Unió Democràtica de Catalunya
UGT	Unión General de Trabajadores
UME	Unión Militar Española
UMRA	Unión Militar Republicana Antifascista
UP	Unió Patriòtica
UR	Unió de Rabassaires
UTCC	Unió de Treballadors Catòlics de Catalunya

REGIÓ IX
COMARCA. BAIX EMPORDÀ

REGISTRE CIVIL	MORT - LLOC	NOM I COGNOMS	MILITANCIA	EDAT	NAT	PROFESSIO	E.C.	DATA REGISTRE
BEGUR (1)								
Begur	15.9.36 Platja de Pals	Francesc VAZQUEZ IGLESIAS	-	35	La Co- ruña	Vigia Semàfor	C.	27.1.40
"	24.2.37	Josep CASADEMONT PI	-	58	Begur	Electri- cista	S.	27.4.42
L'Escala	12.11.36 Cementiri Empúries	Anastasi BENET MAYATS (2)	-	44	Sidamunt	Mestre	C.	-
"	" "	Pere FERRIOL CARRERA "Can L'Ero"	LL.C.	52	Begur	Cadi- raire	C.	-
"	" "	Ricard FERRIOL CORP	LL.C. Ac. Catòl.	23	Begur	Estu- diant	S.	-
"	" "	Ignasi MARQUES GISPERT "Can Roc"	-	38	Begur	Barber	S.	-
"	" "	Felip PUIG MAYA "Can Elias"	Rg.	56	Begur	Comerç Adroguer	C.	-
Begur	1.10.36 Fora terme	Josep LLENAS (3) BOADA	E.R.C.	25	Begur	Carreter	S.	-
LA BISBAL D'EMPORDÀ (4)								
NC	3.8.36 Cementiri Empúries	Bernardí GRAU BULLIC	-	38	-	Religiós Franciscà	S.	-
La Bisbal	13.8.36 Font Coll Morena Palafrugell	Samuel SALA PUIG (Casimir)	-	40	Castell dans	Religiós Franciscà	S.	8.6.40

REGISTRE CIVIL	MORT - LLOC	NOM I COGNOMS	MILITANCIA	EDAT	NAT	PROFESSIO	E.C.	DATA REGISTRE
La Bisbal	13.8.39 Font Coll Morena Palafrugell	Antoni MALLOL VALLS (Josep)	-	40	Pallar- gues	Religiós franciscà	S.	8.6.40
NC	13.8.36 Font Coll Morena Palafrugell	Salvador ALSINA AGUILLO	-	64	Montroig (Tarra- gona)	Religiós franciscà	S.	-
La Bisbal	13.8.36 Font Coll Morena Palafrugell	Gabriel MARTI MOLINOS	-	65	Zurita (Caste- lló)	Religiós franciscà	S.	21.4.42
"	13.8.36 Font Coll Morena Palafrugell	Lluís CALVET GASCONS	Tr.	68	Sils	Capellà	S.	18.12.39
"	maig 37 Barcelona	Narcís ROCA VIADER	-	53	Sant Andreu	Capellà Sant Pol	S.	8.6.40
Madremanya	1.8.36 Manso Marcó Terme de Sant Martí Vell	Juli FIGUERES de ALMAR	Tr. Jutge municipal de primera Instància CEDA Sert.Dele- gació. Consell Trellall du- rant la mo- narquia	44	La Bisbal	Advocat	S.	1.8.36
NC	10.9.36 Terme de Caldes de Malavella	Josep M. VILÀ XUCLA	CEDA	34	-	Confiter	-	-

REGISTRE CIVIL	MORT - LLOC	NOM I COGNOMS	MILITANCIA	EDAT	NAT	PROFESSIÓ	E.C.	DATA REGISTRE
La Bisbal	10.9.36 Terme de Caldes	Enric CANADADA CROS	CEDA-Rg. President Foment Catòlic	47	Madrema- nya	Recapta- dor contri- bucions	C.	19.10.39
Sant Aniol de Finestres	8.9.36 Terme de Sant Aniol de Finestres	Manuel M. NOGUER TARAFÀ	LL.C. Alcalde Bisbal è- poca de la monarquia	60	-	Oficial de Notaria	C.	25.1.38
Sant Aniol de Finestres	8.9.36 Terme de Sant Aniol de Finestres	Vicenç OLIVERAS BADOSA	CEDA	49	Olot	Cap esta- ció fer- rocarril	"	
NC	23.9.36 cementiri Poble Nou Barcelona	Josep ROURA MARTI	LL.C. Jutge pri- mera Ins- tancia i municipal	35	-	Advocat	-	-
La Bisbal	23.9.36 cementiri Poble Nou Barcelona	Leoncio COROMINA FIGUERAS	LL.C.	42	-	Fabricant de ceràmica	C.	29.7.39
Barcelona	18.9.36 carretera Horta	Josep CASABÓ CARRERAS	LL.C.	54	La Bisbal	Procura- dor	C.	26.11.39
Flassà	25.11.36 bosc de "Faix" Foixà	Lluís ALBAREDA SARASA	Rg. LL.C.	52	Pamplona	Fabricant de galetes	C.	-

REGISTRE CIVIL	MORT - LLOC	NOM I COGNOMS	MILITANCIA	EDAT	NAT	PROFESSIÓ	E.C.	DATA REGISTRE
Flassà	25.11.36	Joan RIGAU CARBO	LL.C.	56	La Bisbal	Comisio- nista	V.	-
CALONGE (5)								
Calonge	17.11.36 Terme	Pere SARDÓ VILAR	Jutge municipal	57	Calonge	Propie- tari	C.	25.8.37
"	17.11.36 Terme	Martí PRESAS TRIAS	Rg.dict	52	"	Pagès	C.	"
"	17.11.36 Terme	Andrés DOLS BESTART	-	49	Palma de Mallorca	Guarda- jurat	C.	"
"	11.11.36 Terme	Josep CASTELLÓ MASSONI	Rg-gestora	60	Calonge	Comerç	C.	"
"	17.11.36 Terme	Jaume BRUGUES GORGOT	-	61	Darnius	Farma- cèutic	C.	"
"	17.11.36 Terme	Joan MUNI PARALS	Al-dict	58	Calonge	Propie- tari	C.	23.9.40
"	17.11.36 Terme	Josep MERCADER MORUNY	-	44	"	Pagès	C.	"

REGISTRE CIVIL	MORT - LLOC	NOM I COGNOMS	MILITANCIA	EDAT	NAT	PROFESSIÓ	E.C.	DATA REGISTRE
Cruïlles	1.9.36 carretera Cruïlles	Joan DONAIRE PERICH	-	42	Calonge	Pagès	C.	2.9.36
"	1.9.36 Carretera Cruïlles	Pere ABELLI PUIG	Rg-gestora	46	"	Comerç	C.	"
"	1.9.36 Carretera Cruïlles	J. Baptista ROTLLAN BOTET	Al-gestora	55	S.Coloma Farners	Comerç	C.	"
S. Cristina d'Aro	26.7.36 Romanyà bosc	Enric DISPLAS PIJOAN	-	50	Calonge	Pagès	S.	27.7.36
"	26.7.36 Romanyà bosc	Lluís FAIG GAFAS	-	54	"	Fuster	C.	"
"	24.8.36 Romanyà bosc	Narcís PI JUANALS	-	59	"	Secreta- ri-jutjat	C.	
CASAVELLS								
Casavells	14.9.36 Ultramort	Josep TAUSELLAS BRUNSO	-	66	Seu	Capellà	S.	22.6.40
CASTELL D'ARO								
Castell d'Aro	19.11.36 Km.7 Carretera Llagostera- Vidreras	Enric COMA BOU (6)	-	-	Cruïlles	Capellà	S.	12.9.39

REGISTRE CIVIL	MORT - LLOC	NOM I COGNOMS	MILITANCIA	EDAT	NAT	PROFESSIO	E.C.	DATA REGISTRE
Castell d'Aro	19.11.36 Km.7 Carretera Llagostera- Vidreras	Maria CASELLAS VENTURA	-	48	Mieras	Criada	S.	24.4.42
"	20.9.36 "Els Tapiots"	Pere SALVADO PIJUAN	-	39	Castell	Pagès	S.	"
COLOMES								
NC	27.8.36 Espinavesa	Enric FRIGOLA COLL	-	62	-	Capellà	S.	-
Girona	2.8.38 Espinavesa	Joaquim de QUINTANA QUINTANA	-	54	Colomès	Propie- tari	C.	11.6.39
CORÇA								
Corça	22.9.36 Cassà de Pelràs	Francesc JORDÀ PLANES	-	72	Canet d'Adri	Capellà	S.	1.10.36
FONTANILLES								
-	24.9.36	Joan PRATS VIVAS (E.P. 23.9.39)	-	-	-	Capellà	S.	-
GUALTA								
Gualta	21.9.36 Carretera Ullà	Josep TRINCH LLEONSI	-	49	Perelada	Capellà	S.	5.1.41

REGISTRE CIVIL	MORT - LLOC	NOM I COGNOMS	MILITANCIA	EDAT	NAT	PROFESSIO	E.C.	DATA REGISTRE
-	19.9.36 "Pont Gros" Ullà	Joan TRINCH CASELLAS	-	65	-	Pagès	C.	-
MONTRAS								
NC	26.9.36 Torroella de Montgrí	Pere FERRER CASTAÑER	-	58	-	Capellà	S.	-
PALAFRUGELL	(7)							
Palafrugell	novembre 36 Calella Palafrugell	Josep M. MANICH ELIAS (L.V. 10.11.39)	Fiscal Muni cipal, LL.C.	64	Barna	Enginyer indus- trial	V.	24. 2.39
Begur	17.11.36 Platja de Pals	Josep GIRBAU MIQUEL	Al.Gestora LL.C.	41	Palafrugell	Indus- trial	C.	6.8.37
"	17.11.36 Platja de Pals	Josep M. MANICH OLIVA (L.V. 10.11.39)	-	37	Barna	Tècnic Indus- trial	C.	"
"	17.11.36 Platja de Pals	Damià POCH FINA	Fiscal U.P.	55	Palafrugell	Propie- tari	S.	"
"	17.11.36 Platja de Pals	Ildelfons CAPELLA CRUAÑAS	Tn. Al. LL.C.	55	Palafrugell	Comerç	C.	"
"	17.11.36 Platja de Pals	Pere AVELLI PRATS	Rg. Caporal Somt. IACSI	71	Palafrugell	Propie- tari	C	"
"	17.11.36 Platja de Pals	Josep REIG GAY	Rg.	48	S. Feliu de Guixols	Empleat	C.	"

REGISTRE CIVIL	MORT - LLOC	NOM I COGNOMS	MILITANCIA	EDAT	NAT	PROFESSIO	E.C.	DATA REGISTRÉ
Batet	11.9.36 S. Miquel de Pineda	Jaume DANES PLANA	-	64	Batet	Capellà Esclanyà	S.	30.1.40
Palafrugell	13.9.36 Barcelona	Antonio BONET SERÓ	-	29	"	Carne- lita	S.	3.4.44
Girona	16.8.36 Cementiri de la Bisbal	Joan GUITART SALA	-	48	Torelló	Marista	S.	11.6.42
(8)								
PALAMÓS								
Palamós	17.11.36 Pati particular solar C/Lopez Puigcerver	Francesc PIJAUME PONSATI	-	52	Rupià	Paleta	C.	19.11.36
Calonge	17.11.36 Despoblat edifici ajuntament	Lluís FIGA OLIU	Tr.	55	Palamós	Farma- cèutic	V.	25.8.37
"	17.11.36 Despoblat edifici ajuntament	Francesc GUBERT BESSA	-	34	"	Indus- trial	C.	"
"	17.11.36 Despoblat edifici ajuntament	Anselm GUBERT GARRELL	-	50	"	Indus- trial	C.	"
"	17.11.36 Despoblat edifici ajuntament	Joan MAGRET GURI	-	70	L'Escala	Moço de corda	V.	"

REGISTRE CIVIL	MORT - LLOC	NOM I COGNOMS	MILITANCIA	EDAT	NAT	PROFESSIÓ	E.C.	DATA REGISTRE
S.Cristina d'Aro	11.10.36 Romanya	Joan MORUNY CALDES	-	56	Caça	Jornaler	C.	25.8.37
Calonge	17.11.36 Despoblat edifici despoblat	Andreu RIBERA LLORENS	-	40	Palamos	Agent-Consular Consignatori	C.	"
LA PERA								
Porqueres	4.9.36 Riudellots	Miquel NIERGA VERDAGUER	-	66	Porqueres	Capellà de Púbul	S.	14.6.40
PERATALLADA								
Peratallada	19.8.36 "Coll de la Morena" terme Palafrugell	Baudili BATLLE BATALLER	-	63	Gallinès	Capellà de Sant Climent de Peralta	S.	-
REGENCOS								
L'Escala	agost 36 Empúries	Francesc DONADEU AGUSTI	-	52	Calella	Capellà	S.	-
S. FELIU DE GUIXOLS (9)								
S. Feliu de Guixols	16.8.36 Carretera Tossa	Ricard CASTELLÓ BADIA (10)	-	66	Igualada	Propietari	C.	17.8.36
S. Feliu	31.10.36 cementiri	Josep VIVES BORJAS	"Tro." LL.C.	54	S. Feliu	Escrivent	C.	5.4.39

REGISTRE CIVIL	MORT - LLOC	NOM I COGNOMS	MILITANCIA	EDAT	NAT	PROFESSIO	E.C.	DATA REGISTRE
S. Feliu	31.10.36 cementiri	Enecon GIRBAU VALLS	LL.C.	56	S. Feliu	Comerç	C.	5.4.39
"	31.10.36 cementiri	Rufí ROMÀ ROCA	CEDA cap del somt	39	"	"	C.	"
"	31.10.36 cementiri	Josep VILARET XARNACH	LL.C.	66	Ponce (Puerto Rico)	" adminis- trador loteries	C.	"
"	31.10.36 cementiri	Josep NOGUER POSA	-	56	S. Feliu	Capellà	S.	"
"	31.10.36 cementiri	Adelard MAGÍ CAMPS	-	75	Blanes	"	S.	"
"	31.10.36 cementiri	Emili CALZADA MARSAL	-	66	S. Feliu	"	S.	"
"	31.10.36 cementiri	Pere COMPTE FIGUERAS	-	52	S. Feliu	"	S.	"
"	31.10.36 cementiri	Josep PERELLÓ CUNÍ	-	72	S. Celoni	"	S.	"
"	31.10.36 cementiri	Santos BOADA CALZADA	-	62	S. Feliu	"	S.	"
SANT JOAN DE PALAMÓS								
S. Joan de Palamós	13.8.36 Torrent	Francesc MALLOL SANCHEZ	-	20	-	Religiós	S.	25.3.42

REGISTRE CIVIL	MORT - LLOC	NOM I COGNOMS	MILITANCIA	EDAT	NAT	PROFESSIO	E.C.	DATA REGISTRE
S. Joan de Palamós	13.8.36 Torrent	Eugeni CUESTA PADIERNA	-	24	-	Religiós	S	25.3.42
S. Joan de Palamós	17.11.36 cementiri Palamós	Miquel JUANOLA PARES	-	58	Roses	Capellà	S.	5.4.39
NC	23.9.36 Torrent	Gregori TALAVERA MORALES	-	-	-	Jornaler	-	-
S. Joan de Palamós	17.11.36 cementiri Palamós	Ricard de GRASSOT PUIG ⁽¹¹⁾	-	39	Palafru- gell	Propie- tari	C.	5.4.39
Calonge	17.11.36 cementiri Calonge	Oscar CAPDEVILA ESCUDERO	-	53	Barna	Serraller C.	C.	25.8.37
SANT SADURNÍ DE L'HEURA								
Cruïlles	15.8.36 Cruïlles	Carles BAYELL TORRAS	-	63	Vidreres	Capellà	S.	-
TORRENT								
Torrent	9.9.36 La Pera	Salvi GATEURA LLANES	-	57	Tordera	Capellà	S.	30.11.39
TORROELLA DE MONTGRÍ (12)								
Colomers	6.8.36 Colomers	Josep SERRA JULIOL	-	70	Sant Sadurní	Capellà	S.	8.8.36
"	6.8.36 Colomers	Narcís CAMPS PERICAY	-	72	-	"	S.	"

REGISTRE CIVIL	MORT - LLOC	NOM I COGNOMS	MILITANCIA	EDAT	NAT	PROFESSIÓ	E.C.	DATA REGISTRE
Torruella de Montgrí	8.8.36 Torruella	Pere COSTA COLOMÉ	-	32	Sant Privat d'en Bas	Capellà	S.	17.10.42
S.Jaume de Llierca	7.9.36 S.Jaume Llierca	Miquel ESPUNA BARTRINA	-	57	-	"	S.	28.10.37
NC	- .10.36 Pals	Joan VALLS NOVELL	-	66	-	"	S.	"
Torruella de Montgrí	22.8.36 La Rabassada (Barna)	Josep SABRIÀ SABA	-	46	-	Secretari Ajuntament	-	26.7.39
Torruella de Montgrí	3.9.36	Marià VICENS COMPAÑO	-	48	Santa Cristina d'Aro	Director Caixa Pensions	C.	17.5.40
NC	3.10.36 Torruella	Joan FONTQUERNA SERRA	-	46	-	Pagès	-	-
NC	22.11.36 Gualba	Domènec CUADRADO VICENTE	-	62	-	Guàrdia de muntanyes	-	-
(13)								
ULLASTRET								
Ullastret	11.8.36 Palafrugell	Miquel SOLER PUJOL	-	79	-	Capellà	S.	27.4.42
VILOPRIU								
NC	-	Joaquim PRUNELL CAMOS	-	40	-	Capellà	S.	-

REGISTRE CIVIL	MORT - LLOC	NOM I COGNOMS	MILITANCIA	EDAT	NAT	PROFESSIO	E.C.	DATA REGISTRE
----------------	-------------	---------------	------------	------	-----	-----------	------	------------------

VERGES

Verges	11.9.36	Ramon MARTI ALBERT	Alcalde- dictadura	46	Verges	Metge	S.	-
NC	14.8.36 S. Miquel de Campmajor	Miquel ROS ALGUER	-	-	"	Capellà Vilade- muls	S.	-

NOTES DEL BAIX EMPORDA

- 1.- Una esquila col·lectiva al diari "El Pirineo" del 28-4-39.
- 2.- Aquestes víctimes ho foren com a represàlia d'un bombardeig naval contra un vaixell molt a la vora del port de Palamós.
- 3.- Havia estat president del Centre Republicà. Segons "La Humanitat" 4-10-36 al seu enterrament hi assistiren el Comissari d'Ordre Públic i de la Generalitat senyors Oliva i Jordi. Fou eliminat per oposar-se al Comitè. Finalitzada la guerra el seu nom no figurava a la làpida de "Caídos por Dios y por España".
- 4.- Una esquila col·lectiva al diari "El Pirineo" del 18-4-40. També el llibre de Pere Lloberas, La Bisbal anys enrera 1900-1939. Barcelona, 1974, a la pàgina 298, nota 9, dóna el nom de les víctimes. A la nota hi manca en Figueres de Almar. Veiem les circumstàncies de la mort i personalitat de les víctimes segons Pere Lloberas:

"Des de la presó de la Bisbal foren conduïts directament al sacrifici:

El 12 d'agost, els franciscans Samuel Sala, Salvador Alsina, Antoni Mallol, Bernat Grau i fra Gabriel Martí; els sacerdots Lluís Calvet, beneficiat de la Bisbal, juntament amb Baldiri Batlle, rector de Sant Climent de Peralta, i Miquel Soler, rector d'Ullastret (aquests dos darrers, com els anteriors, detinguts als pobles respectius i portats a la presó de la Bisbal). Foren morts darrera el cementiri de Palafrugell.

El 10 de setembre, Manuel Maria Noguera, oficial de notaria, catòlic i regionalista de la primera hora, ex-alcalde amb aquesta darrera significació; amb Vicenç Oliveras, catòlic, de la CEDA, cap de l'estació del nostre carrilet. Caigueren

a Sant Esteve de Llàmana.

El mateix dia, mataren en el terme de Caldes de Malavella, Enric Canada, recaptador de contribucions, president del Foment Catòlic i ex-regidor d'aquesta filiació en el primer Ajuntament de la República; juntament amb Josep Maria Vila, confiter, catòlic sense cap significació acusada.

El 25 de novembre, Lluís Albareda, pastisser, pertanyent als nous entrats a Lliga Catalana, regidor destacat d'oposició en el segon Ajuntament de la República; junt amb Joan Rigau, antic militant regionalista i feia molts anys sense significació ni càrrec de cap mena. Morts al bosc de can Baig del terme de Flaçà, arran de carretera.

A Barcelona, foren detinguts i executats:

El 18 de setembre, Leonci Coromina, fabricant de ceràmica, que no havia tingut mai càrrecs polítics però que tingué la dissort que a Barcelona ensopegués amb patrullers del nostre rodal.

El mateix dia, Josep Roura, advocat, afiliat a Lliga Catalana, ex-jutge municipal i candidat a compromissari en la eleccions per a designar president de la República. Detingut i mort en circumstàncies semblants a l'anterior.

El 12 de novembre, Josep Casabó, procurador dels Tribunals, secretari dels Ajuntaments de Vulpellac i Castell d'Empordà, ex-director del setmanari "L'Avenç de l'Empordà" i regionalista de tota la vida.

També moriren a Barcelona, en dates que no ha estat possible de precisar, Narcís Roca, rector de l'agregat de Sant Pol, i el novici del convent de la Bisbal, Francesc Lara".

5.- Existeix un "Cuadro de honor de los mártires vilmente asesinados por Dios y por España".

Els 7 executats com a represàlia pel bombardeig del port de Palamós foren morts al "Putxet de la Cadira".

6.- No consta al llibre d'Antonio Montero. Ell i la seva ma -

jordoma havien estat detinguts amb altres tretze veïns. Excepte ells dos que foren executats els altres foren deixats en llibertat. A la partida de defunció d'aquest capellà i la majordoma hi havia un ofici annex que diu:

"Hortensio Ros Sureda de 38 años de edad al ser interrogado sobre las detenciones que efectuaban en Playa de Aro dijo que le acompañaban el José Hernández Ruiz que intervino en interrogatorios; que verificaba registros y que a las 12 de la noche del día 18-11-36 sacó con el y otros de la abitacion donde estaban el sacerdote y criada ya citados y en un coche les llevaron al Km. 7 de la carretera de Llagostera a Vidreras en donde les dieron muerte arrojandolos despues a la cuneta . El oficial Instructor indicado y los dos individuos que nos ocupan se han trasladado al mencionado Km. 7 de la citada carretera con el fin de localizar el sitio de enterramiento y se ha concretado que es el expresado Km. 7..."

Les faltes d'ortografia corresponen al document original.

7.- Hi ha una esquila col.lectiva a "El Pirineo" 16-6-39. Els cadàvers dels executats el 17 de novembre a la platja de Pals foren traslladats al cementiri de la vila el 17 de juny de 1939. Aquest fet fou commemorat durant molts anys. Per exemple el "Diario de Barcelona" del 19-11-1941 fa esment a la pàgina 13 del "solemne acto en memoria de siete Caídos en Palafrugell".

8.- Hi ha una esquila col.lectiva a "El Pirineo" 24-7-39 i a "La Vanguardia" 26-7-39.

Els afusellats el 17-11-36 ho foren com a represàlia pel bombardeig del port per un vaixell de guerra.

9.- Hi ha una esquila col.lectiva a "El Pirineo" 2-7-39. Al Arxiu Diocesà de Girona existeix un informe sobre els assassinats de la guerra signat el 1-10-1939. Els afusellats al cementiri el 31 d'octubre ho foren com a conseqüència de represàlies pel bombardeig de Roses del creuer "Canarias".

- 10.- Era un gran propietari. La seva mort anava lligada a que uns anys abans un caçador que havia penetrat a les seves propietats fou mort d'un tret.

- 11.- Un informe que apareix a la "Causa General" de Sant Joan de Palamós diu que la seva mort i la del capellà Miquel Juanola fou decidida en una reunió celebrada a l'Ateneu Cultural a les 8 del vespre del mateix dia 17.

(Archivo Histórico Nacional. Causa General. Provincia de Gerona).

- 12.- A l'Arxiu Diocesà de Girona existeix un informe sobre els assassinats signat el 29-9-39.

- 13.- Un informe manuscrit que es conserva a l'Arxiu de La Bisbal, signat el 12-7-38 denuncia que en el Mas de la "Perrera" hi havien amagats desertors del "exsercit del potble (sic)".

REGIÓ IX
COMARCA. ALT URGELL (1)

REGISTRE CIVIL	MORT - LLOC	NOM I COGNOMS	MILITANCIA	EDAT	NAT	PROFESSIO	E.C.	DATA REGISTRE
ALÀS								
Alàs	4.2.39	Maria CAPDEVILA ARISTOT	-	23	Alàs	Minyona	S.	5.2.39
ARSÈGUEL								
Arsèguel	5.2.39 Terme	Bonaventura CASANOVA RITORT	-	-	Arsèguel	Pagès	C.	-
"	5.2.39 Terme	Maria SERRA VIÑALS	-	-	Parròquia d'Horto	-	C.	-
CABÓ								
NC	20.9.36 Cementiri Seu d'Urgell	Francesc GUARDIA SOLÉ	-	44	Gavarra	Capellà	S.	-
NC	31.1.39 Terme Boixadera	Joan GRAELL CANAL	Esquerres	48	-	Pagès	-	-
CASTELLBÓ-TURBIÀS								
Castellbó	4.10.36 Cementiri Castellbó	Marc SANSA GUIU	-	64	Arfa	Capellà	S.	20.2.40
Seu d'Urgell	22.9.36 Cementiri Seu d'Urgell	Pere MASSANA SOLÉ	-	36	Mongai	Capellà	S.	28.7.39

REGISTRE CIVIL	MORT - LLÒC	NOM I COGNOMS	MILITANCIA	EDAT	NAT	PROFESSIÓ	E.C.	DATA REGISTRE
	(2)							
COLL DE NARGÓ								
Coll de Nargó	7.10.36 Poble	Jòan CANUDAS ROCA	-	31	La Clua de Bassella	Pagès	C.	16.12.41
NC	12.12.36 Montcada	Francesc ROC GINESTA	-	40	-	Forner	-	-
Figols d'Organyà	25.1.39 Poble	Jaume VIDAL PUJOLS	-	32	-	Pagès	S.	25.9.39
FIGOLS D'ORGANYA								
NC	1.7.38 Casa de Camp "La Costa"	Lluís TOMAS CALL	-	32	Figols	Pagès	-	NC
Figols d'Organyà	1.7.38 Desaparegut	Josep CHOY CLUA	-	50	Figols	"	C.	15.11.43
"	1.7.38 Desaparegut	Faustí FINESTRES CHOY	-	42	"	Paleta	C.	2.7.38
"	25.1.39 Terme bosc Escales	Miquel SOLANS SANVICENS	-	46	Mont- ferrer	Pagès	C.	26.1.38
NC	setembre 36 Cementiri Seu d'Urgell	Antoni BOSCH RAUBERT	-	70	Taús	Capellà	S.	-

REGISTRE CIVIL	MORT - LLOC	NOM I COGNOMS	MILITANCIA	EDAT	NAT	PROFESSIO	E.C.	DATA REGISTRE
GUÀRDIA D'ARES								
NC	25.1.39 mort per negar-se a fortificar	Jaume ROMÀ BIGORDA	Esquerres	43	-	Pagès	-	-
MONTANISELL (3)								
Figols d'Organyà	23.9.36 Terme	Josep DURO ARGERICH	-	26	Coll	Capellà	S.	9.9.39
Coll de Nargó	febrer 39 Al bosc Seusada	Joan BOIX BUCHACA	President del Comité	49	Vall- darques	Pagès	V.	<u>14.2.39</u>
NOVES DE SEGRE (4)								
Noves de Segre	1.2.39 Prada de la Borda	Josep VIDAL ROCA	-	74	Sarroca	-	V.	8.2.39
"	1.2.39 Prada de la Borda	Ferran VIDAL SOLÉ	-	50	Noves de Segre	Pagès	V.	"
"	1.2.39 Prada de la Borda	Ramon VIDAL SOLÉ	-	45	Noves de Segre	"	C.	"
"	1.2.39 Prada de la Borda	Antoni MOLES VILARRUBIA	Esquerres Jutge municipal	62	Castellà de Tost	Ferrer	C.	"

REGISTRE CIVIL	MORT - LLOC	NOM I COGNOMS	MILITANCIA	EDAT	NAT	PROFESSIÓ	E.C.	DATA REGISTRE
Noves de Segre	1.2.39 Prada de la Borda	Sadurní MOLES VILA	-	14	Noves de Segre	Estudiant	S.	8.2.39
"	" "	Joan CAMPÀ BENTANACHS	-	56	Figols d'Organyà	Pagès	C.	"
"	" "	Josep SOLDEVILA RIBÓ	-	84	Noves de Segre	"	V.	"
"	" "	Gil CANALS SOLDEVILA	-	14	Pla de Sant Tirs	Estudiant	S.	"
"	" "	Celestí CHOY ROIGÉ	-	72	Noves de Segre	Pagès	C.	"
Parròquia d'Hortó	30.1.39 Vinya del Reule	Francesc BENTANACHS OLIVA	-	59	Parròquia d'Hortó	"	C.	12.3.40
ORGANYÀ (5)								
Organyà	14.11.36 Pons	Alfons CALLEN CAJIGÒS	-	75	Barbas-tre	Capellà	S.	7.10.43
"	26.1.39 Organyà mort al formar una gestora	Manuel VILELLA BASCH	Esquerres	-	Coll	Fuster	V.	5.1.45
"	28.1.39 Seu d'Urgell Hospital malferit	Pere TRAVESSET BALLÓ	Esquerres	35	Organyà	Pagès	C.	19.7.44

REGISTRE CIVIL	MORT - LLOC	NOM I COGNOMS	MILITANCIA	EDAT	NAT	PROFESSIO	E.C.	DATA REGISTRE
PARRÒQUIA D'HORTÓ-ADRALL								
Seu d'Urgell	10.10.36 Cementiri Seu	Joan TRAVE VILARDAGA	Tin-Al. Dic.	47	Adrall	Propie- tari	C.	15.10.37
"	10.10.36 Cementiri Seu	Josep SANSÀ NEQUÍ	Al. 1933-1936	32	"	Propie- tari	S.	"
"	10.10.36 Cementiri Seu	Marià ESPAR MARANGÈS	Ex-Al.,Rg. Jutge municipal	60	"	Propie- tari	V.	"
PLA DE SANT TIRS								
Pla de Sant Tirs	14.11.36 Pons	Joaquim PASQUET ALDOSA	-	34	Burg de Farrera	Carnis- ser	C.	20.8.40
PERAMOLA								
Baronia de Rialb	23.1.39	Josep LOZANO ERITJA (6)	-	59	Pobla de Granade- lla	Capellà	S.	5.2.39
TOST								
Tost	14.11.36 Pons	Matias PUBILL JANOT	Jutge municipal	60	Tost	Pagès	C.	29.1.40
"	1.7.38 L'era del seu patró Josep Sala	Joan CAMINAL CAMINAL	-	50	Montant	Pastor	S.	10.11.38

REGISTRE CIVIL	MORT - LLOC	NOM I COGNOMS	MILITANCIA	EDAT	NAT	PROFESSIÓ	E.C.	DATA REGISTRE
Tost	Barcelona	Josep MAJORAL MASOL	-	70	Corne- llana	Capellà	S.	10.11.38
SEU D'URGELL (7)								
La Seu d'Urgell	7.10.36 Seu	Àngel BALLARA FARRE	LL.C.	42	Sant Salvador Toló	Comerç	C.	14.10.37
Castell-olí	28.10.36 Terme	Juli VIDAL FORNE (L.V. 11.10.39)	-	64	Cadis	Capità retirat	C.	29.6.38
"	28.10.36 Terme	Prudenci CASTILLEJOS AMARIBA	-	43	Pamplona	Tinent retirat	C.	"
"	28.10.36 Terme	Ramon FARRAS BESOLI	-	42	Pallarols del Cantó	Alferes retirat	C.	"
"	28.10.36 Terme	Josep OLIVER DOMINGO	-	44	Fraga	Alferes retirat	C.	"
Seu d'Urgell	11.10.36 Seu, cementiri	Josep RIBERA CALVET	-	67	La Vansa	Comerç	C.	15.10.37
"	9.10.36 Seu, cementiri	Josep REBES PARRAMON	LL.C.	40	La Seu	Comerç	C.	14.10.37
"	11.10.36 Seu	Josep PARRAMON PALLARES	-	53	Alàs	Sastre	C.	"
NC	24.8.36 Adrall	Lluís LLEUGÉ BERGA	-	37	-	Sacristà	-	-

REGISTRE CIVIL	MORT - LLOC	NOM I COGNOMS	MILITANCIA	EDAT	NAT	PROFESSIO	E.C.	DATA REGISTRE
Seu d'Urgell	24.8.36 Terme	Joan NICOLAU MIGUEL	-	67	Castellbó	Propietari	C.	2.7.41
Parròquia d'Hortó	24.8.36 Adrall	Antoni MARTI TURULL	Tr.	56	Verdú	Capellà	S.	28.9.38
Seu d'Urgell	10.10.36 Seu	Josep NAVARRA DURAN	Tr.	62	Selgua	Capellà	S.	15.10.37
NC	30.7.36 Carretera de la Cerdanya	Lisardo GONZALEZ TURON	-	54	-	Capità carrabi- ner	-	-
Seu d'Urgell	19.9.36	Julia ALVIÑA PLANES	-	56	Seu	Secretari jutjat	C.	21.2.32
"	11.10.36 Seu	Enric MONRÓS SAURINA	-	32	Tremp	Comer- ciant	C.	15.10.37
"	10.10.36 Seu	Ramon MONRÓS SAURINA	-	41	"	Comer- ciant	C.	"
"	11.10.36 Seu	Salvador GALINDO LÓPEZ	CEDA	40	Priego (Cuenca)	Notari	C.	"
"	11.10.36 Seu	Ignasi MASANA RABASA	CEDA	58	Mont- ferrer	Fuster	S.	30.6.39
"	11.10.36 Seu	Joan MASANA SECASAS	CEDA	30	Seu	Estudiant	S.	"
"	10.10.36 Seu	Antoni ESPAR OBIOLS	Tr.	29	Pla de S. Tirs	Propietari	S.	14.10.37
NC	a la vora d'Oliana	Josep CASES COMPANYS	Tr.	-	-	Fuster	-	-

REGISTRE CIVIL	MORT - LLOC	NOM I COGNOMS	MILITANCIA	EDAT	NAT	PROFESSIÓ	E.C.	DATA REGISTRE
Seu d'Urgell	11.10.36 Seu	Manuel NAVARRO ARREY	-	50	Seu	Comer- ciant	C.	15.10.37
"	10.10.36 Seu	Marcel.lí RODRIGUEZ GATNAU	CEDA	45	Castell- bó	Sabater	C.	"
"	10.10.36 Cementiri	Josep SOLANELLES SEGURA	-	51	Seu	Comer- ciant	C.	14.10.37
"	10.10.36 Seu	Salvador ARMENGOL BRESCÓ	Tr.	51	Alentorn	Fuster	C.	28.11.41
"	11.10.36 Seu	Josep TORRA FOLGUERA	-	69	Agramunt	Pagès	V.	"
"	25.8.36 Carretera Anserall	Josep MOLES TORRENS	-	56	Seu	Capellà	S.	21.2.37
"	11.10.36 Seu	Ramon FAUS FARRAS	-	40	Seu	Sastre	C.	14.10.37
"	11.10.36 Seu	Ramon SERRANO RENÉ	LL.C.	59	Bellvis	Comer- ciant	C.	15.10.37
"	10.10.36 Cementiri	Salvador PALLARÉS VIDAL	Bloque Peña Blanca	43	Seu	Empleat	C.	15.10.27
"	10.10.36 cementiri	Jaume SABRIÀ ROCA	-	43	Seu	Fondista	C.	2.10.39
"	11.10.36 Cementiri	Fèlix RITORT FAUS	-	66	Castell- ciutat	Sastre	C.	15.10.37

REGISTRE CIVIL	MORT - LLOC	NOM I COGNOMS	MILITANCIA	EDAT	NAT	PROFESSIÓ	E.C.	DATA REGISTRE
Seu d'Urgell	? .9.36	Sebastià JORDANA SANSA	LL.C.	56	Clairà (França)	Fuster	V.	5.10.37
"	? .9.36	Sebastià JORDANA RIBOT	-	21	Seu	Estudiant	S.	"
"	2.9.36	Lluís TARRAGONA de GOMAR (L.V 29.8.39)	Tr.	60	Seu	Capellà	S.	"
"	2.9.36	Ignasi (8) TARRAGONA de GOMAR (L.V. 29.8.39)	Esquerra (Jutge municipal)	60	Seu	Jutge municipal	S.	"
"	10.10.36 Seu	Felix MAS PONSA	Tr.	45	Seu	Delegat Caixa	V.	14.10.37
"	2.9.36 cementiri	Antoni PALLEROLA GABRIEL	Tr.	64	Seu	Capellà	S.	10.6.36
"	31.1.39	Celedoni MARTINEZ RAMOS	-	57	Província Zamora	Carrabi- ner retirat	V.	8.2.39
NC	4.2.39	Josep CINCA CODINA	-	-	-	-	-	-
NC	4.2.39	Maria MAS MELCION	-	-	-	-	-	-
Seu d'Urgell	5.2.39	Ramon LÓPEZ RAMOS	-	43	Vitoria	Baster	C.	3.4.39

REGISTRE CIVIL	MORT - LLOC	NOM I COGNOMS	MILITANCIA	EDAT	NAT	PROFESSIÓ	E.C.	DATA REGISTRE
Seu d'Urgell	24.11.36 bosc Arcavell	Segimon GALLIFA COMA	-	35	Vic	Fuster	C.	3.3.40
NC	20.7.36 enfront d'Alàs	Manuel PLAZA MORALES	-	39	-	Cirabotes	-	-
NC	2.9.36 barranc de la Parròquia	Salvador PERICH MATEU	-	39	-	Sacristà	-	-
NC	18.8.36 Pont Trencat Corunstes	Henri CHAMAYOU AULÉS (9)	-	-	-	Director La Salle	-	-
Seu d'Urgell	10.10.36 Seu	Sebastià MAS FELIPO (10)	-	25	Seu d'Urgell	Delegat La Caixa	S.	14.10.37
"	3.2.39 Camí de Bastida	Joaquim GINESTA BRUNET	Tr.	81	Seu d'Urgell	Capellà	S.	12.2.39
"	3.2.39 Camí de Bastida	Agripina GINESTA OLIM	Tr.	58	Seu d'Urgell	-	S.	12.2.39
"	31.1.39	Celedoni MARTINEZ RAMOS	-	-	-	-	S.	"

NOTES DE L'ALT URGELL

1.- En els municipis d'aquesta comarca més propers a la frontera d'Andorra foren mortes pels carrabiners moltes persones que es dirigien cap a França per passar a l'Espanya Nacional. Hem posat el municipi on estan registrats, el nom i entre parèntesi la data de la mort.

Alàs. Pere Llohís Balaguer (21-11-38), Miquel Vilanova Pinyot (6-3-38); Arcavell. Antoni Balaguer Clant (11-10-37), Ferran Indoain Torres (2-10-37), Miquel Robert Baltasar (13-10-37), Fèlix Corron Bigorra (22-10-37), Francesc Sincà Mas (13-3-38), Antoni Moliné Caminal (26-3-38), Joan Bullich Bullich (17-4-38), Joan Gispert Pantebre (26-8-38). Civis. Antoni Codina Molí (5-3-38), Josep Amorós Roset (5-3-38), Agustí Codina Molí (5-3-38), Josep Estrada Massanas (5-3-38), Antoni Batalla Macià (5-3-38), Josep Ma^a Elbustos Obanos (2-6-38), Antoni Cases Puig (13-3-38), Antoni Castellà Ribó (21-7-38), Pere Traveset Traveset (25-9-37), Francesc Brunet (1-8-37).

Al terme de Castellciutat fou mort el pagès Antoni Torà Pasques el 4-2-39, encara que en desconeixem les circumstàncies.

Del poble de Cerc, fou mort pels carrabiners el 10-6-38 a Fórnoles, Joan Solans Nadal (CNT) emboscat.

Al registre de Fórnoles hi ha anotada l'any 1945 la mort l'octubre del 36 de Joan Mauri Pallejà. Ignorem les causes de la mort.

A Gavarra va desaparèixer el juny de 1938, Josep Escolà Balaguer, pagès de 60 anys.

2.- De Coll de Nargó fou mort el 23-7-38 a la muntanya d'Aubens, Pere Capdevila Bultó, pagès de 24 anys que estava emboscat.

3.- De Montanisell foren morts a la muntanya d'Aubens, Sebastià

Vidal Tomàs (30-8-38) pagès de 22 anys i Antoni Vidal Capdevila (juny 38) pagès de 32 anys, que estaven emboscats.

- 4.- Foren executats per un grup de soldats en retirada al negar-se a marxar amb ells.
- 5.- El març de 1938 fou mort al camí de Montant de Tost, Josep Marc Perarnau per robar-li uns diners que duia. Era fill d'Organyà, pagès i tenia 53 anys.
- 6.- Mn. Josep Lozano (Peramola) fou mort per soldats en retirada juntament el Ramonet de l'Arsosa. Aquest darrer l'hem comptabilitzat a la Baronia de Rialb (La Noguera).
- 7.- Un exemple de com s'exercí el poder a la Seu d'Urgell és el següent expedient. A l'Arxiu de l'Audiència Territorial de Barcelona, hi ha un expedient remès per "la Fiscalía de la Audiencia" de Lleida. Incoación 16-7-1937. En què s'afirma "En fecha que no ha podido precisarse del año 1937 (era el mes d'abril) se presentaron en el asilo de viejos de Seo de Urgel el procesado Ramiro Villanueva Martín, Alberto Puñet y Salvador Valdeoriola y ejerciendo violencias sobre el asilado Jaime Parramón Tarrés de 61 años de edad le obligaron a imprimir sus huellas digitales en un documento por el que se transfería al Ayuntamiento de Seo de Urgel el importe de la libreta de ahorros que el Parramon tenia en la sucursal de la Caja de Pensiones (...) El alcalde Juan Puig Arbonés y el Concejal Francisco Clotet Cunill (...) intentaron de acuerdo con los anteriores..."

Va dictar-se presó provisional contra els acusats per aplicació de l'article 389 de la "Ley de Enjuiciamiento Criminal" que la Generalitat de Catalunya i la República defensaven com lligats a la legalitat democràtica i judicial que representaven.

Segons Enric Canturri. Memòries (república, guerra i exili), Barcelona 1987, pàgs. 163 i 164.:

"La CNT de la Seu i els seus militants, la direcció dels

quals estava copada per forasters, de majoria no catalana, havien desplaçat la primitiva CNT de militants urgellencs de la seva direcció, i quasi tots ells s'havien retirat a casa, perquè no estaven conformes amb el caire violent i revolucionari dels nouvinguts, amb la qual cosa aquells forasters tingueren via lliure per pertànyer, com a regidors a l'Ajuntament, i el que era més greu, al comitè local (...). Vaig saber després que li deien Beteta i que era sens dubte el cervell director que la FAI havia enviat a la Seu per apoderar-se'n".

8.- Enric Canturri, op. cit. pàgs. 172 i 173.:

"L'estimat amic i militant de l'Esquerra Ignasi Tarragona de Gomar (Pompeio), que exercia de jutge municipal a la nostra ciutat, havia estat mort violentament, en companyia del seu germà, que era capellà, i que s'havia quedat a casa seva, malgrat la situació. Cal que informem el lector, abans de passar endavant, que aquests dos germans eren bes sons i tenien una forta semblança, a l'extrem que no se'ls confonia perquè un d'ells anava vestit amb sotana. Mai no podíem sospitar els seus amics que moririen junts, tal com naixeren, i que plegats serien enterrats pels seus assassins, de la mateixa manera que plegats estigueren en formació en el si matern.

Segons m'explicaren, el bon amic Pompeio, noctàmbul recon sagrat, de bona hora per a ell, passejava amb uns amics aquella nit d'estiu, pel passeig, quan per una persona ami ga fou informat que un grup d'escopeters de la FAI estaven traient de casa seva el seu germà capellà per tal de matarlo. Com és natural, ell sortí disparat vers casa seva, en la qual vivia plegat amb el seu germà, i tingué la dissort de topar-se a l'escala amb els escopeters de la FAI, que arrossegaven escales avall el germà per emportar-se'l per rematar-lo. Ell, davant aquell atropellament inusitat, s'a braonà contra aquell grup i un d'ells li donà un cop fort al cap, amb la culata del fusell i el deixà sense sentit, caigut vora el seu germà, el qual no pogué salvar, ans al

contrari, foren carregats els dos germans en un automòbil i més tard rematats a trets i enterrats plegats.

Aquest fet, com és natural, causà general indignació a la Seu, on en Pompeio, com deixem exposat, era conegut per re publicà".

9.- Enric Canturri, op. cit. pàgs. 167 i 168.:

"En aquell violent mes d'agost, un dia em telefonà de Barcelona el conseller de Governació, per encarregar-me que tractés de localitzar un súbdit francès, els noms del qual m'indicà i que ja no recordo. Li havia arribat la petició per mitjà del cònsol de França a Barcelona, i la reclamació la féu l'ambaixador del govern francès a Madrid, el qual ho recomanà igualment al govern de la Generalitat.

Amb diversos amics, començarem a indagar per tots els hotels, fondes i tots els hostatges que hi havia a la nostra ciutat, sense cap resultat. Preguntàrem arreu, a diverses persones, ningú no ens en donà raó ni el coneixien pels noms que ens havien indicat.

Vaig informar el conseller Sr. Espanya que totes les nostres indagacions, malgrat haver estat efectuades amb minuciositat i amb el major interès, no havien donat cap resultat.

Al cap d'uns dies, el mateix conseller m'assabentava que pel mateix cònsol francès de Barcelona havia sabut que el ciutadà que buscàvem havia estat assassinat i enterrat prop de la frontera d'Andorra.

Llavors sospitàrem que potser havia estat víctima d'alguns incontrolats, però quina va ser la nostra sorpresa quan esbrinàrem que el comitè de la Seu havia lliurat un passi a aquell ciutadà francès pel qual ens havíem interessat tant, autoritzant-lo perquè pogués traslladar-se a Andorra.

Esbrinant novament a fons per aquell conducte i amb l'ajuda dels elements del partit que teníem al comitè, sabérem que efectivament li lliuraren el permís per passar la fron

tera. La maniobra ens aparegué clara: li lliuraren el permís per deixar constància de la seva sortida, però, a la vegada, avisaren els seus escopeters que aquell individu no havia d'arribar a Andorra i, abans d'arribar-hi, el detingueren, el feren baixar del vehicle i, sense altres providències, l'afusellaren i l'enterraren en ple camp.

10.- Enric Canturri, op. cit. pàgs. 186 i 187.:

"L'amic Aiguader em mostrà un document, redactat i signat per totes les representacions del comitè de la Seu, en què afirmaven que els elements que havien estat afusellats foren jutjats pel comite i condemnats a mort per ésser elements feixistes i enemics nostres. Signaren dos representants per cada una de les organitzacions: CNT, FAI, PSUC, POUM, UGT i Esquerra Republicana de Catalunya. De totes les organitzacions esmentades, amb excepció de la darrera, no coneixia cap de les persones que signaren en la seva representació. En canvi, vaig conèixer i identificar les de les dues persones que signaren en representació de l'Esquerra, que eren les de Joan Puig, electricista i veí de la Seu, i Montserrat de cognom (el nom no el recordo), que de renom era conegut pel Moro, ja que així anomenaven casa seva.

Perquè coneixia perfectament les seves signatures, afirmo solemnement que eren autèntiques. Els altres elements que signaven aquelles sentències de mort, tractant de justificar aquelles execucions i d'escudar-se amb el comitè, cap no era veí, ni fill, de la Seu d'Urgell. Tots eren forasters i la majoria parlaven castellà, és a dir, no eren catalans. I he d'aclarir que amb l'anterior afirmació no vull excusar els catalans, ans al contrari, vull fer constar la seva major responsabilitat i coneixement de la injustícia comesa, agreujada més encara tractant d'encobrir aquests actes delictuosos amb una nota del comitè, que fou redactada sens dubte i signada després dels afusellaments, ja que no hi hagué judicis de cap mena abans dels afusellaments, perquè això s'hauria sabut a la ciutat. Era el coronament de la covardia i la vilesa dels signants".

REGIÓ IX
COMARCA. PALLARS JUSSÀ (1)

REGISTRE CIVIL	MORT - LLOC	NOM I COGNOMS	MILITANCIA	EDAT	NAT	PROFESSIO	E.C.	DATA REGISTRE
ABELLA DE LA CONCA (2)								
Abella de la Conca	14.1.39 Terme	Antoni SOLE FUSTA	-	40	Abella de la Conca	Pagès	S.	4.4.39
Abella de la Conca	23.1.39 Terme	Maties MONSO GIMÓ	-	38	Abella de la Conca	"	C.	"
Abella de la Conca	12.4.38 desaparegut	Josep CANAL TOMAS	-	50	Abella de la Conca	"	C.	7.7.39
Abella de la Conca	18.1.39 Terme	Josep SOBIRA SOLDEVILLA	-	37	Abella de la Conca	"	C.	4.4.39
Organyà	14.11.36 Pons	Joaquim ESPAR ARNALOT	-	65	Organyà	Capellà	S.	5.1.45
ARAMUNT								
Talarn	23.8.36 Mont Noret	Josep COLL ROCA	-	61	Aramunt	Pagès	S.	11.11.39
BENAVENT DE LA CONCA								
Benavent	28.12.38 Biscarri	Montserrat AGULLÓ MAYORAL	-	29	Benavent	Mestressa	S.	16.8.43
"	2.9.36 prop de la central Comiol	Josep BORNIQUEL PINELL	-	74	Tírvia	Capellà de Rivert	S.	"
CONQUES DE TREMP								
Conques de Tremp	9.9.36 cementiri	Tomàs FARRERAS ESPAR	-	42	Organyà	Capellà	S.	2.5.44

REGISTRE CIVIL	MORT - LLOC	NOM I COGNOMS	MILITANCIA	EDAT	NAT	PROFESSIÓ	E.C.	DATA REGISTRE
EROLLES								
Eroles	4.4.38 porta de casa seva	Antoni BONET PEMA	-	50	Castisent	Pagès d'Eroles	C.	5.6.38
(3)								
FIGUEROLA D'ORCAU								
Conques de Tremp	22.9.36 cementiri de Conques	Manuel NADAL CORTIN	-	50	Tremp	Capellà	S.	5.10.38
LA GUARDIA DE TREMP								
La Guàrdia de Tremp	12.8.36 a la carretera	Joan BELZUNCE GARCIA	Esquerres	36	Lorca (Murcia)	Jornaler	C.	31.8.36
Tremp	18.8.36 cementiri Tremp	Jaume LLIMIÑANA MONSÓ	-	35	Tremp	Capellà	S.	3.1.38
GURP DE LA CONCA								
Guàrdia de Tremp	13.8.36 cementiri Cellers	Eduard CARBONELL PALOU	-	35	L'Assen- tiu	Capellà Santa Engràcia	S.	31.8.36
ISONA								
Isona	10.4.38 Terme	Manuel ABELLA BOHÉ	Al. d'Es- querres	50	Isona	Pagès	C.	8.5.42
"	10.4.38 Terme	Pere MARCH MARCH	-	52	Perecols	Pastor	C.	24.7.42

REGISTRE CIVIL	MORT - LLOC	NOM I COGNOMS	MILITANCIA	EDAT	NAT	PROFESSIÓ	E.C.	DATA REGISTRE
Isona	? Desaparegut	Bertomeu CAELLES TUGUÉS	-	74	Solsona	Ferrer	C.	8.3.46
"	? Desaparegut	Miquel BARÓ CODINA	-	76	Hortoneda	Pagès	C.	8.7.46
Barcelona	20.9.36 Can Tunis(?)	Josep ELFA CASTELLS	-	54	Pobellà	Capellà	S.	30.9.39
MALPÀS								
Viu de Llevata	14.10.36 Terme Viu	Ramón CONSUL ESTARAQUE	U.G.T., Rg.	42	Malpàs	Pagès	C.	16.6.37
HORTONEDA (4)								
Hortoneda	23.1.39 Terme	Josep TOMÀS SURIGUÉ	Republicà	43	Esbarsavina	Pagès	C.	29.1.39
MUR								
Sant Esteve de la Sarga	7.9.36 Terme	Jacint CASÍMIR PAL	-	64	Alins	Capellà	S.	16.8.43
PALAU DE NOGUERA								
Guàrdia de Tremp	13.8.36 Monestir Cellers	Antoni RIERA PARRAMÓN	-	75	Aramunt	Capellà	S.	31.8.36
POBLA DE SEGUR (5)								
Salàs de Pallars	13.8.36 cementiri de Salàs	Joan PEROT SANTMARTÍ	-	63	Seu	Capellà de Sant Joan de Vilapescal	S.	30.7.39

REGISTRE CIVIL	MORT - LLOC	NOM I COGNOMS	MILITANCIA	EDAT	NAT	PROFESSIÓ	E.C.	DATA REGISTRE
Salàs de Pallars	13.8.36 cementiri de Salàs	Josep TAPIES SERRANT	-	66	Ponts	Capellà	S.	30.7.39
"	13.8.36 cementiri de Salàs	Pere MARTRET MOLES	-	32	Seu d'Urgell	Capellà	S.	"
"	13.8.36 cementiri de Salàs	Pascal ARAGUAS GUARDA	-	35	Pont de Claverd	Capellà	S.	"
"	13.8.36 cementiri de Salàs	Francesc CASTELLS BRENÝ	-	71	Poble de Segur	Capellà	S.	"
Poble de Segur	13.8.36 cementiri de Salàs	Silvestre ARNAU PASCUET	-	25	Gòsol	Capellà	S.	31.10.42
POBLETA DE BELLVEÍ								
Pobleta de Bellveí	13.8.36 cementiri de Salàs	Josep BOHER FOIX	-	49	Sant Salvador de Toló	Capellà	S.	10.8.39
PONT DE CLAVEROL								
NC	14.8.36 Hostals de Montardit	Francesc FONTDEVILA GIL	-	51	Boí	Capellà	S.	-

REGISTRE CIVIL	MORT - LLOC	NOM I COGNOMS	MILITANCIA	EDAT	NAT	PROFESSIÓ	E.C.	DATA REGISTRE
SALÀS DE PALLARS								
Salàs de Pallars	20.8.36 a la carretera	Jòan BATALLA CONTIJOC	Front Popular	53	Tremp	Pica- pedrer	V.	15.1.43
Pobla de Segur	20.9.36 cementiri de la Pobla de Segur	Eusebi FARRER SULLA	-	54	Salàs de Pallars	Capellà de Moror	S.	29.11.38
Salàs de Pallars	11.4.37 ?	Laureà FIGUEROLA AMORÓS	Front Popular	47	Salàs de Pallars	Paleta	C.	15.1.43
SENTERADA								
Senterada	? Desaparegut	Pere BOHER FIGUERA	-	68	Sant Salvador de Toló	Capellà	S.	7.11.44
"	12.8.36 Nahens	Jaume PALLISÉ SAUVANY	-	36	Vilanova de la Barca	Capellà de Nahens	S.	1.2.38
TALARN								
Talarn	17.8.36 cementiri de Talarn	Pascual PLANES GRESA	-	68	Sant Julià de Loria (Andorra)	Capellà	S.	14.3.40
NC	? Barcelona	Lluís MIR BASTIDA	-	58	Sant Romà de L'Abella	"	S.	

REGISTRE CIVIL	MORT - LLOC	NOM I COGNOMS	MILITANCIA	EDAT	NAT	PROFESSIÓ	E.C.	DATA REGISTRE
TREMP								
Tremp	19.8.36 cementiri	Josep AITÉS ROSELLS	Secretari Casal Catòlic	42	Tremp	Escrivent	C.	3.6.37
"	8.8.36 carretera	Enric D'AGUILAR AMAT BANÚS	-	45	Saragossa	Notari	S.	14.7.37
"	? .8.36 cementiri	Josep PORTA ARNAU	-	44	Tírvia	-	-	3.1.38
"	? .8.36 cementiri	Eloi JIMENEZ COSTA	-	58	Alcalà de Jucar (Albacete)	Jornaler	-	"
"	16.8.36 carretera de Balaguer	Ramona BELGUER VIVES	-	50	Tremp	Mestressa	C.	6.12.41
"	18.8.36	Pere ROSSELL COLOMÉS	-	66	Tremp	Capellà	S.	3.1.38
"	18.8.36 paret cementiri	Jacint LLIMIÑANA FONTANA	-	62	Llés	Capellà	S.	"
"	18.8.36 paret cementiri	Josep MONSÓ LLEDÓS	-	46	Tremp	Capellà	S.	"
"	15.8.36 paret cementiri	Josep Anton SANUY SULLÀ	-	63	Tremp	Capellà	S.	"
"	9.8.36 cementiri Spot	Pere VILANOVA MUNTADA	-	50	Pobla	Capellà	S.	-

REGISTRE CIVIL	MORT - LLOC	NOM I COGNOMS	MILITANCIA	EDAT	NAT	PROFESSIÓ	E.C.	DATA REGISTRE
La Guàrdia de Tremp	18.8.36 cementiri Cellers	Josep PICART DE GAIOLÀ	Al.,Cap. Somt.,Dip. Prov., Creu Carles III	62	Berga	Advocat	V.	31.8.36
La Guàrdia de Tremp	13.8.36 cementiri Cellers	Josep FANECA TARRAGONA	-	50	Tremp	Fuster	C.	"
La Guàrdia de Tremp	19.8.36 carretera	Jaume AGUSTÍ CLUA	-	58	Vilanova de la Barca	Vigilant	C.	"
NC	31.12.32 pont del Riucós	Màxim Cid (6)	"cap de les milícies antifaixis- tes" FAI	-	-	Mestre	-	-
VILALLER (7)								
Vilaller	12.11.36 carretera d'Alfarràs	Joaquim BADIA PUJOL	FET y JONS	22	Vilaller	Semina- rista	S.	16.12.41
"	15.8.36 carretera	Jesus PEREZ RAPOSA	C.N.T.	40	-	Minaire Cap de les obres Tunels de Viella	S.	31.1.43
"	16.8.36 Tremp	Gregori QUINTANA SANGLADA	-	39	Vilaller	Capellà Coll	S.	28.8.44
"	25.8.36 Vilaller	Antoni de FRANCES CANUT	-	60	Castana- nesa	Capellà Castanesa	S.	4.5.40

REGISTRE CIVIL	MORT - LLOC	NOM I COGNOMS	MILITANCIA	EDAT	NAT	PROFESSIÓ	E.C.	DATA REGISTRE
----------------	-------------	---------------	------------	------	-----	-----------	------	------------------

VIU DE LLEVATA

Senterada	23.8.36 Terme de Viu	Manel MESULL COMA	-	65	Pinyana	Capellà	S.	17.6.40
-----------	-------------------------	----------------------	---	----	---------	---------	----	---------

NOTES DEL PALLARS JUSSÀ

- 1.- Pel conjunt de la guerra al Pallars (Jussà i Sobirà), l'obra de Manuel Gimeno, La Guerra Civil al Pallars, (en curs de publicació).
- 2.- Abella de la Conca. L'establiment de tropes republicanes a la zona l'any 1938 fou la que provocà la repressió a la població exceptuant-ne el sacerdot.
- 3.- Figuerola d'Orcau. El pare i fill Caimel refugiats de Barcelona foren assassinats al Pas dels Terradets per unes patrulles del Clot de Barcelona, el fill malferit va ésser traslladat a l'hospital de Tremp. D'allí fou segrestat i executat de nou a la passarella del Montsec pels mateixos patrullers i altres de Tremp. Aquest fou un dels detonants contra la personalitat de Màxim Cid, capítost del comitè de Tremp, que posteriorment fou executat.
- 4.- La Causa General indica que "durante la dominación roja no se mató a nadie". Malgrat tot quatre veïns del poble van morir amb motiu de la fluctuació de front en circumstàncies diferents. Eren els germans Antoni i Agustí Cortina Molí, Antoni Gasa Gasa i Joan Vallmitjana Vidal.
- 5.- Per veure una descripció de la guerra a la Pobla de Segur el llibre de Ramon Boixareu, La Revolució i la Guerra Civil a la Pobla (1936-1939), Pobla de Segur 1986.

Per la mort conjunta dels sacerdots de la Pobla vegis Jesús Castell, Martirilogi de l'església d'Urgell, Seu d'Urgell 1975, pgs. 163-168.
- 6.- Una de les figures més assenyalades com a responsable dels fets de sang a Tremp i rodalies fou la d'en Màxim Cid, eli minat posteriorment per membres del seu propi escamot. Sobre la seva personalitat i mort en Francesc Viadiu, op.cit.

pàg. 41. diu: "Durant un cert temps s'havia fet amo i senyor de Tremp i comarca un personatge que es deia, o es feia dir, Cid. Aquest era el seu cognom, segons ell. Abans del 18 de juliol del 1936 era un modest professor auxiliar (sense títol) d'una escola de religiosos; després del 19 de juliol exhibí un carnet de la CNT i esdevingué un factòtum del comitè local i atemorí amb els seus actes la contrada de Tremp. Era pederasta, i un dia violà un nen, immigrant del sud (que per companyonia i per humanitarisme (sic!) havia acollit a casa seva), el qual tenia dotze anys. Per aquest acte que tingué molt de ressò, els seus mateixos companys de la CNT l'executaren".

Una altra referència a Jesús Castell, op.cit. pàg. 373.

- 7.- El capellà Remigi Borrell Burguès mort el 16-8-36 a Vilaller l'hem comptabilitzat a Lleida (capital).

A Barcelona fou afusellat, el 16-2-1938, Josep Gasol Espot veí de Llesp i detingut per agents de policia de Vilaller per facilitar la fuga als pròfugs i desertors de l'exèrcit republicà. Fou condemnat a mort pel Tribunal d'Espionatge i Alta Traició.

REGIÓ IX
COMARCA. PALLARS SOBIRÀ

REGISTRE CIVIL	MORT - LLOC	NOM I COGNOMS	MILITANCIA	EDAT	NAT	PROFESSIÓ	E.C.	DATA REGISTRE
ALTRON								
Altron	13.8.36 carretera Balaguer-Estac	Antoni ORTEU FONT	-	47	Altron	Capellà	S.	3.9.40
Sort	15.8.36 cementiri	Miquel VILARRUBIA FUSTE	-	29	Organyà	Capellà	S.	27.10.42
BURGO								
NC	14.9.36 camí Escalarre	Ignasi GARRIGA MASÓ (1)	-	64	Sort	Capellà	S.	-
ESTAC								
NC	15.8.36	Josep JUAMARTÍ CANUT	-	68	Espui	Capellà	S.	-
ISIL								
Viella	18.4.38	Josep ISÚS BONISA	-	48	Espot	Pagès	C.	3.5.38
MONTCORTÈS								
Pobleta de Bellvei	4.9.36 carretera	Ermengol GRASSA RIUS	-	58	Aramunt	Capellà	S.	11.9.38
PERAMEA								
Parròquia d'Hortó	16.8.36 Adrall	Josep BARÓ RISPA	-	56	Peramea	Secretari C. municipal	C.	12.4.39

REGISTRE CIVIL	MORT - LLOC	NOM I COGNOMS	MILITANCIA	EDAT	NAT	PROFESSIÓ	E.C.	DATA REGISTRE
Sort	23.8.36 Cementiri de Sort	Ramon SERRA PIQUÉ	-	69	Antist	Capellà	S.	4.6.38
Sort (2)								
Seu d'Urgell	4.9.36 Cementiri Seu	Josep SANMARTÍ RIBERA	-	44	Guissona	Capellà	S.	24.6.39
TIRVIÀ (3)								
NC	2.9.36 mort Ager	Ramon CERCÓS VIDAL	-	74	Estac	Capellà	S.	-
NC	6.11.36 mig del poble	Evarist LLADÓS FASET (4)	D'esquerres Mb. Ctè.	38	-	Pagès	-	-

NOTES DEL PALLARS SOBIRÀ

- 1.- Junt al capellà Ignasi Garriga fou mort el capellà Joan Peiró, rector de Montesquiú. Aquest darrer l'hem comptabilitzat a aquest darrer poble.
- 2.- Gerri de la Sal. L'onze de maig de 1937 fou mort al bosc de Sant Joan el paleta Jacint Batalla Jordan que es dedicava a passar gent per les muntanyes.
- 3.- Als pobles d'Estahon i Esterri de Cardós van desapareixer durant l'evacuació del mes de juny de 1938 els veïns Agustí Roca Castellà, (casa Marquet) i Antoni Ribó Castellà, (casa Castellà). Aquest darrer fou mort a l'intentar passar la frontera al terme de Civis. També del poble de Farrera de Pallars van desaparèixer l'any 1938, Josep Nus i Angel Nus Cadena d'ideologia d'esquerres.
- 4.- El mata una patrulla de la FAI de la Seu per haver salvat la vida a un capellà.

REGIÓ IX
COMARCA. VALL D'ARAN

REGISTRE CIVIL	MORT - LLOC	NOM I COGNOMS	MILITANCIA	EDAT	NAT	PROFESSIÓ	E.C.	DATA REGISTRE
LES								
Viella	24.11.36 Km. 4 Ctra. Madrid	Joan TORRES GONZALEZ	-	47	Torrejon- cillo (Cáceres)	Brigada de Car- rabiners	C.	22.4.39
VIELLA (1)								
Viella	24.11.36 carretera Lleida Saragossa Pla dels Mangra- ners	Brauli GARCIA LÓPEZ	-	55	Payo (Sala- manca)	Capita de Car- rabiners	C.	22.4.39
"	24.11.36 carretera Lleida-Saragossa Pla dels Mangra- ners	Eduard BRAVO MORAN	-	-	Jaras (Osca)	Sargent de Car- rabiners	C.	"
"	24.11.36 carretera Lleida-Saragossa Pla dels Mangra- ners	Antoni LORENZO VICENTE	-	49	Ciudad Rodrigo (Sala- manca)	Alferes de Carra- biners	C.	"
"	18.4.38 carretera Túnel de Viella	Ciriaco HERRERA CUBILLAS	-	41	Santoña (Santan- der)	Capità guàrdia d'assalt	C.	3.5.38
"	18.4.38 Túnel de Viella	Francesc MATEOS GIL	-	28	Murcia	Guàrdia d'assalt	C.	"
"	18.4.38 Túnel de Viella	Joan GUERRERO CEBRIAN	-	25	Medina Sidonia	Guàrdia civil	C.	"

REGISTRE CIVIL	MORT - LLOC	NOM I COGNOMS	MILITANCIA	EDAT	NAT	PROFESSIÓ	E.C.	DATA REGISTRE
----------------	-------------	---------------	------------	------	-----	-----------	------	------------------

VILAMÓS

Vilamós	19.9.36 cementiri, Les	Joan AUNÓS SUBIÑACH	Al., Jutge de drets	48	Vilamós	Propie- tari	C.	31.3.41
"	19.9.36 cementiri, Les	Joan VILLAMATES PUYOS	Tin. Al. Bienni negre	65	Vilamós	Capataç de mines	C.	"
"	19.9.36 Cementiri, Les	Joan MONGE SOCASAU	Rg. Dretes	48	Vilamós	Pagès	C.	"

NOTES DE LA VALL D'ARAN

1.- Segons F. Viadiu, Delegat d'Ordre Públic a "Lleida la roja" pp 41-42 "també fou eliminat (vol dir per "companys de la CNT"), pel mateix procediment -els quatre trets i a la cuneta-, un altre significat element de la mateixa organització: Tuñó (sic!). Abans del 19 de juliol estava detingut a la presó de Lleida, inculpat de l'atracament de la Banca d'Astres, de Banhera de Luchon, fet que era conegut de tota la comarca del Pallars i també de la de la Vall d'Aran, perquè Tuñón fou perseguit per la gendarmeria francesa que no va respectar la frontera espanyola, en entrar els gendarmes a la Vall d'Aran continuant la persecució quan l'atracador hi entrava. Semblant fet fou comentadíssim en aquelles comarques, i no és d'estranyar que els pacífics ciutadans de la Vall d'Aran i del Pallars tinguessin la por al cos en veure que aquell ja cèlebre atracador internacional, lluint les sigles de la CNT-FAI s'apoyentava a Viella, on va organitzar un Comitè de Milícies Antifeixistes, amb personal importat, d'història delictiu poc més o menys com el seu. Tals elements van sembrar el terror per aquelles contrades.

També les autoritats franceses es van esverar quan constataren que l'atracador de la Banca d'Astres, el perseguit d'ahir, era qui ho dominava tot en aquella zona fronterera. Per aquest motiu, van prendre moltes precaucions, reforçant les gendarmeries del veïnatge de la Vall d'Aran.

Era cert que Tuñón, com "el Lobo", foren executats per la mateixa organització que els havia entronitzat. Però el mal que ja havien comès era irreparable."

La tasca depuradora a la reraguarda a la Vall d'Aran fou exercida a partir del triomf militar consolidat a Barcelona, fet que potser explica la fugida de la majoria de persones, propietaris i estiuejants, que podien témer represàlies.